

Παγκοσμιοποίηση, πόλεμος, περιβάλλον και η νέα γενιά

[Ορθοδοξία](#) / [Κοινωνικά θέματα](#)

[Ηλίας Λιαμής, Σύμβουλος Ενότητας Πολιτισμού](#)

**Ένα Ελληνικό τραγούδι λέει:
«Ένα παιδί γεννήθηκε απόψε.
Ελπίζει ακόμη στους ανθρώπους ο Θεός»**

Αυτό είναι η νεολαία κάθε εποχής: Μια νέα ελπίδα. Ένα καινούργιο, ένα φρέσκο κοίταγμα στη ζωή, στον κόσμο. Μια ματιά απαλλαγμένη από στερεότυπα, από εμμονές, από ιδιοτέλεια. Μια ματιά που αναζητάει το αυθεντικό, το γνήσιο και που γοητεύεται από την αλήθεια.

Το ερώτημα είναι σε τι κόσμο έρχεται κάθε νέα γενιά να παραλάβει τη σκυτάλη. Και σε τι διαφέρει η δική μας νέα γενιά από τις προηγούμενες.

Η νεολαία του 21ου αιώνα αντιμετωπίζει έναν κόσμο, τον οποίον δεν αντίκρισαν ποτέ οι προηγούμενοι. Είναι πολύ εύκολο να αντιληφθούμε τις διαφορές, αν ρωτήσουμε, όχι τους παππούδες μας, αλλά τους πατέρες μας τι εικόνα είχαν για

τον κόσμο. Οι απάντησή τους θα μας εντυπωσιάσουν αλλά και θα μας κάνουν να συνειδητοποιήσουμε πως κάθε νέα γενιά, αλλά κυρίως αυτή η γενιά, είναι καταδικασμένη να αντιμετωπίσει ένα μεγάλο αριθμό προβλημάτων χωρίς ουσιαστική βοήθεια. Κι αυτό διότι δεν υπάρχει εμπειρία αντιμετώπισης.

- Ένα απ' το πρόβλημα είναι γνωστό με τον όρο «παγκοσμιοποίηση». Η επικοινωνία και οι υψηλές ταχύτητες έχουν ουσιαστικά συρρικνώσει τη γη. Όχι μόνο εμείς αλλά τα θετικά και τα αρνητικά που συμβαίνουν σε κάθε πλάτος και μήκος της γης φτάνουν ταχύτατα σε κάθε σημείο του ορίζοντα. Αυτό δεν είναι πρόβλημα. Ποτέ η εξέλιξη δεν είναι πρόβλημα. Το πρόβλημα αρχίζει από τη στιγμή της κατάχρησης των καρπών της προόδου. Σ' αυτό το μεγάλο χωρίο που ονομάζεται γη, ποιος είναι εκείνος που ελέγχει την πληροφορία, ποιος την διαμορφώνει και ποιος την διακινεί. Η νεολαία του 21ου αιώνα είναι η κρίσιμη μάζα, την οποίαν αναζητά ένα τεράστιο δίκτυο αγορών, με σκοπό να την μεταμορφώσει σε ένα πρόθυμο καταναλωτή. Για να αγοραστεί όμως ένα προϊόν μαζικής παραγωγής, πρέπει να διαμορφωθεί ένα ομοιογενές κοινό, με κοινές προδιαγραφές, κοινούς κώδικες, κοινές ανάγκες και κοινή συμπεριφορά. Χωρίς αμφιβολία, διαμορφώνεται μια τάση, οι άνθρωποι να χάσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, προσωπικά, εθνικά, θρησκευτικά και να προσαρμοστούν σε ένα παγκόσμιο μοντέλο.

- Ένα δεύτερο πρόβλημα είναι ο πόλεμος. Όχι όμως με την παλιά γνωστή του έννοια. Ο πόλεμος είναι ίσως η γνωστότερη και αρχαιότερη ανθρώπινη συμπεριφορά. Είναι ο πόλεμος για την απόκτηση χρήματος, ο πόλεμος για την

απόκτηση δύναμης, ο πόλεμος για την απόκτηση δόξας. Μόνο που από την ιστορία, τον πόλεμο αυτό τον ξέραμε από τα πεδία των μαχών, τα όπλα και την ορατή βία. Σήμερα, χωρίς να έχουν σταματήσει αυτές οι καταστάσεις, η ανθρώπινη κοινωνία βιώνει και νέους τύπους πολέμου. Οι νέες αυτές μορφές πολέμου διεξάγονται στους δρόμους των μεγαλουπόλεων, στα γραφεία των ουρανοξυστών, πολλές φορές και μέσα στα σπίτια. Οι δυτικές κοινωνίες, έχοντας ορίσει τον επιτυχημένο άνθρωπο, ως κάποιον που έχει πλούτο, δύναμη να ελέγχει και να παίρνει αποφάσεις για άλλους, αλλά και ως κάποιον που είναι γνωστός και διάσημος, έχουν βάλει στο περιθώριο ένα μεγάλο αριθμό παραγόντων, που μέχρι πριν λίγες δεκαετίες ήταν καθοριστικού για την ποιότητα της καθημερινής ζωής. Ο ελεύθερος χρόνος, η απασχόληση με κάτι, χωρίς άμεσο οικονομικό όφελος, ακόμη και η κοινωνική ζωή με του συγγενείς, τους φίλους ή την κοινότητα αποτελούνε σήμερα για τον δυτικό άνθρωπο χαμένο χρόνο. Ό,τι δεν έχει κέρδος είναι άχρηστο. Ό,τι δεν προσθέτει δύναμη ή εξουσία είναι άχρηστο. Ότι δεν σε κάνει πιο γνωστό, πιο «αστέρα» είναι άχρηστο. Η αμαρτία του δυτικού ανθρώπου είναι το να είναι να κανείς φτωχός, αδύναμος και άσημος.

Ο πόλεμος αυτός πραγματοποιείται, όχι μόνον εντός αλλά και εκτός των τειχών της Δυτικής κοινωνίας. Με άλλα λόγια, έχουμε να κάνουμε με ένα άλλο είδος επεκτατισμού, ένα άλλο είδος Ιμπεριαλισμού. Ζητούμενο δεν είναι πλέον ένα καθεστώς κατακτητή σε μια άλλη χώρα, σε έναν άλλο λαό. Ζητούμενο είναι πλέον η εδραίωση ενός παγκόσμιου μοντέλου ζωής, που θα αποδώσει τά ίδια και ακόμη περισσότερα οφέλη. Η εισβολή δεν είναι πλέον μόνο στρατιωτική. Το μοντέλο αυτό της ζωής έχει αποφασίσει να εισβάλλει σε όλες τις παραδοσιακές κοινωνίες με νέους τρόπους, ηλεκτρονικούς και διαδικτυακούς.

Χωρίς αμφιβολία, κάθε τι το καινούργιο έχει να φέρει και καλά στοιχεία. Δυστυχώς όμως, αυτό το καινούργιο δεν έρχεται να ανοίξει ένα διάλογο, αλλά να επιβληθεί και μάλιστα, πολλές φορές, με μία εωσφορική αλαζονεία, που διαλύει οποιον και ό,τι τολμήσει να αντισταθεί. Η συμπεριφορά αυτή ίσως και να αποτελεί την βασική αιτία συγκρούσεων εντός και εκτός τειχών. Πεδίο μάχης μπορεί να είναι μια έρημος στη Μέση Ανατολή ή την Βόρεια Αφρική. Πεδίο μάχης μπορεί να είναι και μια γειτονιά μεταναστών σε μια Ευρωπαϊκή μεγαλούπολη. Στις συνοικίες των μεταναστών στο Παρίσι ή των μαύρων στην Νέα Υόρκη, στη Βαγδάτη ή στην Καμπούλ, η βία και ο θάνατος είναι πανταχού παρών, είναι το ενδεχόμενο, που μπορεί να διαλύσει για πάντα τη ζωή του απλού και ανυποψίαστου ανθρώπου.

- Υπάρχει και κάτι τρίτο. Καμιά γενιά στην ανθρώπινη ιστορία δεν συνειδητοποίησε τόσο έντονα, πως η ζωή στον πλανήτη γη μπορεί να πεθάνει. Το περιβάλλον, που παλιότερα είχε ταυτιστεί πολλές φορές με μία ή πολλές θεότητες,

απομυθοποιήθηκε και απεδείχθη έρμαιο της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Ποιος μπορούσε να φανταστεί ποτέ στην δεκαετία του '30ή του '40 πως ο άνθρωπος είναι σε θέση να επηρεάσει τόσο καθοριστικά το κλίμα, να μολύνει σε τέτοιο χημείο την θάλασσα, να αλλάξει τόσο δραματικά το τοπίο! Το περιβάλλον διαμορφώνεται από τον άνθρωπο σχεδόν ολοκληρωτικά. Και το χειρότερο είναι πως και το ίδιο διαμορφώνει τις νέες γενιές. Τι εννοώ; Μια πόλη, δομημένη βάσει της λογικής του κέρδους, μια πόλη που κάθε ίχνος πρασίνου θεωρείται ζημιά από μια οικοδομή που θα μπορούσε να χτιστεί εκεί, είναι η πόλη που θα διαμορφώσει και ανθρώπους, που αντί για τον ετήσιο κύκλο της ζωής ενός δέντρου, γνώρισαν μόνο την νέκρα του τσιμέντου και τους χαμένους ορίζοντες των διαμερισμάτων.

Τα τρία αυτά νέα προβλήματα, οι τρεις αυτές νέες προκλήσεις είναι επόμενο να προκαλούν πολύ πιο έντονες συγκρούσεις σε περιοχές με βαθιές πολιτιστικές ρίζες, όπως η Ανατολική Μεσόγειος, στην οποία ανήκουμε.

- Η παγκοσμιοποίηση έρχεται να αμφισβητήσει την ταυτότητα λαών της Ανατολής με πολιτισμό πολλών αιώνων. Με ήθη, με παραδόσεις, με συμπεριφορές, με πνευματικότητα. Έρχεται να επιβάλλει ρυθμούς, μοντέλα ζωής και καταναλωτικά ήθη από χώρες με εντελώς διαφορετική κουλτούρα. Έρχεται να δώσει στη ζωή αιτία και νόημα πολύ διαφορετικά από εκείνα που αιώνες τώρα οι λαοί αυτοί

επεξεργάστηκαν, διαμόρφωσαν και δοκίμασαν στην πράξη. Κυρίως όμως έρχεται η παγκοσμιοποίηση να επιβάλλει αλλαγές με τρόπους και μεθόδους ακατανόητες.

- Ο πόλεμος βεβαίως δεν ήταν άγνωστος στα μέρη αυτά. Η λέξη «ειρήνη» ήταν όμως πάντα το μεγάλο όνειρο. Η «ειρήνη» ήταν και είναι ο πιο γνωστός χαιρετισμός για Εβραίους και Άραβες. Εμείς κρατήσαμε την χαρά της ειρήνης και την συνδυάσαμε με την υγεία, διαμορφώνοντας πλέον το τόσο συνηθισμένο «γεια και χαρά». Ειρήνη, χαρά και υγεία! Αυτές οι τρεις λέξεις κλείνουν μέσα τους όλες τις ευχές της μεγάλης μας «γειτονιάς». Κι αν πολλές φορές η γη αυτή βιάστηκε με αίμα, οι μικρές κοινότητες, η πλατιά οικογένεια, το χωριό, η θρησκευτική κοινότητα ανέπτυσαν δεσμούς αλληλεγγύης, εντιμότητας, εμπιστοσύνης με αρχές πολύ ανώτερες και ευγενέστερες από την απλή οικονομική δοσοληψία. Το καταναλωτικό μοντέλο όμως απειλεί ξεκάθαρα από τις κοινωνίες της Ανατολής τα στηρίγματα αυτά και τις αφήνει ακάλυπτες σε χρόνιες ανάγκες χωρίς τις παραδοσιακές λύσεις τους.

- Αλλά και το περιβάλλον είναι από του παράγοντες εκείνους που στη περιοχή μας πλήττεται ανελέητα. Οι συγκρούσεις μεταξύ λαών για αιώνες αντικαταστάθηκαν ή συμπληρώθηκαν από τις συγκρούσεις για το ευλογημένο και καταραμένο πετρέλαιο. Ο ανταγωνισμός για την απόκτησή του ντύθηκε συχνά από ιδεολογήματα και ιδανικά. Στο παιχνίδι του μπλέχτηκαν οι θρησκείες, οι εθνικότητες και οι «Μεγάλες δυνάμεις», με αποτέλεσμα, η γη που απλόχερα το χάρισε, να βιάζεται καθημερινά χωρία έλεος και χωρίς προοπτική.

Εδώ, στα χώματα αυτά γεννήθηκε η Εκκλησία μας. Εδώ, στην πιο εύφλεκτη περιοχή του πλανήτη. Ίσως για να είναι πιο κοντά στον ανθρώπινο πόνο και η φωνή της να ακούγεται ευκολότερα. Ίσως για να ζυμώνεται με τον φόβο και τον πόνο των απλών ανθρώπων και να «φωνάζει» δυνατότερα το «Κύριε εκέκραξα». Τι έχει να πει η Παράδοσή της σε αυτές τις τρεις προκλήσεις;

- Η Εκκλησία είναι και αυτή μια παγκόσμια οικογένεια. «Μία ποιμνη, εις ποιμήν» είναι το όραμά της. Απεχθάνεται όμως την εξομοίωση, την ισοπέδωση, την ομοιομορφία. Στον άνθρωπο-αντίγραφο της παγκοσμιοποίησης προβάλλει το ανθρώπινο πρόσωπο, δηλαδή την μοναδικότητα της κάθε ανθρώπινης ύπαρξης και την ποικιλία των εικόνων του ενός και μοναδικού Θεού. Εικόνα Θεού δεν σημαίνει αντίγραφο Θεού. Σημαίνει ελευθερία να πλησιάσει και να ενωθεί με τον Δημιουργό του. Η ελευθερία της διαφορετικότητας, η ανοχή απέναντι στην διαφωνία, η προσφορά προς εκείνον που έκανε αντίθετη από μας επιλογή είναι η ουσία της Εκκλησίας, αποκαλυμμένη από τον Δημιουργό που έφτασε στην Θεία κένωση, χάριν του αποστάτη ανθρώπου. Η Εκκλησία χαίρεται τον πλούτο και την ποικιλία των προσώπων. Πολλές φορές η διαφορετικότητα έγινε αιτία να διωχθεί και να

υποφέρει. Το προτίμησε, από το να οδηγηθεί σε μονοπάτια καθυπόταξης των «εχθρών». Η Εκκλησία προσδοκά την ανάπτυξη των ιδιαιτεροτήτων του καθενός με τελικό σκοπό την αποκάλυψη μιας κοινωνίας συνδυασμού χαρισμάτων, και χαρακτηριστικών.

- Θα σας φανεί περίεργο, αλλά και η Εκκλησία πιστεύει, πως το βαθύτερο νήμα της ζωής είναι ο πόλεμος. Μόνο που το πεδίο της μάχης είναι η ψυχή του καθενός. Εκεί μέσα η ανάγκη για πλούτο, δύναμη και δημοσιότητα παλεύει με την αρχέγονη ανάγκη της μοιρασιάς, της προσφοράς και της ταπείνωσης. Πλαστήκαμε , όπως λέει ο Συμεών ο νέος Θεολόγος, από Θεό ανυπερήφανο, από Θεό ταπεινό. Η ταπεινοφροσύνη είναι το φυσικό μας. Έτσι και η Εκκλησία του Χριστού, όσο επιμένει να επικεντρώνει την προσοχή τού ανθρώπου στο εσωτερικό του, δρα ως παράγων ειρήνης, συνδιαλλαγής , ανοχής, αποδοχής. Ούτε αποδέχεται, ούτε επικροτεί την αδικία. Την ερμηνεύει όμως και υποδεικνύει λύσεις ριζικές. Και τέτοια λύση είναι η έξοδος από τον ατομοκεντρισμό, η επίκληση του Θεού την ώρα της κρίσης και της απόφασης και η δράση.

- Όσο για το περιβάλλον, η Ορθόδοξη Εκκλησία το βλέπει, όχι μόνο ως δώρο του Θεού, αλλά και ως καθρέφτη της ανθρώπινης ψυχής. Πάνω σ' αυτό θα αποτυπωθεί η ποιότητα, καλή ή κακή της ανθρώπινης ύπαρξης. Ο άνθρωπος κάνει ό,τι είναι. Το περιβάλλον είναι η αποκάλυψη του εσωτερικού του ανθρώπου. Είναι όμως και η

έμμεση αποκάλυψη της σοφίας του Θεού. Η Εκκλησία πονάει για το περιβάλλον. Η καταστροφή του είναι η αιτία διαμόρφωσης σκληρών και φοβισμένων ανθρώπων. Σκληρών, γιατί η ομορφιά, το κάλλος της δημιουργίας είναι δοσμένο από τον Θεό για να ωθεί τον άνθρωπο να αναζητήσει το κάλλος και την αρμονία των αοράτων. Και το κάλλος αυτό είναι η αγάπη και η συμπόνια. Αλλά ,και φοβισμένων, γιατί χωρίς Θεό, όλα σκιάζονται από τη σκιά μίας ζωής χωρία νόημα και ενός θανάτου χωρία ελπίδα. Προστατεύοντας το περιβάλλον, δεν σώζουμε ένα ωραίο τοπίο. Προστατεύουμε την ποικιλία της ζωής, μαθαίνουμε και διδασκόμαστε τους νόμους της συμβίωσής τους, ασκούμεθα στην περικοπή των παράλογων αναγκών μας, προκειμένου να συμβιώσουμε. Διότι, στην Ορθόδοξη Εκκλησία επιβίωση σημαίνει συμβίωση. Και την αλήθεια αυτή κάνεις δεν την διδάσκει καλύτερα από το φυσικό περιβάλλον.

Κάθε νέα γενιά αποτελεί μια νέα ελπίδα για τον κόσμο. Αποτελεί συγχρόνως και μια νέα ελπίδα για την Εκκλησία. Η Εκκλησία είναι θείος οργανισμός, είναι όμως και ανθρώπινος. Και ως τέτοιος, υπόκειται στην φθορά του χρόνου, που κάνει ορατά τα σημάδια της σε δομές, σε πρόσωπα, σε νοοτροπίες. Οι γενεές έρχονται και παρέρχονται. Στην Εκκλησία όμως δεν έχουμε χάσμα γενεών, όσο η διαφορετικότητα νοείται ως ευλογία, η ειρήνη ως μέθοδος και ζητούμενο και ο κόσμος, ως ο χώρος, όπου η αγάπη εκφράζεται με έργα ορατά, έργα που καλούν τον κόσμο ολόκληρο να αναζητήσει και να ενωθεί με τον Δημιουργό του κάλλους και της αρμονία ορατών και αοράτων.

Αυτόν τον πλούτο έχουμε να παραδώσουμε στη νέα γενιά. Αυτή είναι η προίκα της. Αυτά είναι και τα όπλα της να υπερασπιστεί τη χαρά, την υγεία και την ειρήνη. Εντός και εκτός των τειχών της ύπαρξης._

<https://bit.ly/3DLyJcW>